

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет
«Одеська юридична академія»

**«СУЧАСНІ ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ:
ГЛОБАЛЬНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІРИ»**
**«MODERN POLITICAL PROCESSES: GLOBAL
AND NATIONAL DIMENSIONS»**

**МАТЕРІАЛИ ІІІ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ**

30 листопада 2023 р.

м. Одеса

УДК 323.2+327(043.2)

За загальною редакцією президента Національного університету «Одеська юридична академія», доктора юридичних наук, професора, академіка Національної академії правових наук України, академіка Національної академії педагогічних наук України **С.В. Ківалова**.

Сучасні політичні процеси: глобальний та національний виміри: матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м.Одеса, 30 листопада 2023 р.) /за заг.ред. С.В. Ківалова. –Одеса , 2023. 238с.

Modern political processes: global and national dimensions: materials of the 3rd International scientific and practical internet conference (Odesa, November 30, 2023) / by general editor. S.V. Kivalov. - Odesa, 2023. 238p.

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції.

УДК 323.2+327(043.2)

© Національний університет

«Одеська юридична академія», 2023

ЗМІСТ:

ПЕРЕДМОВА.....	3
I СЕКЦІЯ: МЕТОДОЛОГІЧНІ ПАРАДИГМИ І КОНЦЕПТИ ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ: ЕВОЛЮЦІЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН	
Балан С. (Київ) Від інформаційного суспільства до інформаційної держави: закономірності та перспективи формування держави нового типу.....	9
Кормич А. (Одеса) Динаміка концепту держави в контексті цифрової трансформації: чинники та виклики.....	13
Ovcharenko S. (Switzerland, Geneva) Post-non-classical discourse of informational confrontation policy research.....	17
Яковлев Д. (Одеса) Рациональний вибір у сучасному політичному процесі: соціально-психологічні дихотомії	23
Білий В. (Одеса) Політичні дебати у сучасному політичному процесі.....	27
Яковлева Л. (Одеса) Соціальне проектування легітимності влади у сучасних політичних процесах.....	31
Железков А. (Одеса) Політико-правова регламентація узурпації влади.....	35
Чигідін В. (Одеса) Демократичне представництво у сучасному політичному процесі.....	38
Ярова Л., Кольцов В. (Одеса) Демократизація політичного процесу в Україні: від деолігархізації до консолідації суспільства.....	43
Яковлев Д., Іваськова Д. (Одеса) Свобода вибору як визначальна умова демократичного політичного процесу.....	47
Пелевін Є. (Одеса) Громадянське суспільство та публічна влада: рівні взаємодії.....	50
Гученко К. (Київ) Вплив політичних процесів на вчинення військовослужбовцями злочину дезертирства.....	55
Чоста К. (Краматорськ) Імідж державного службовця як предмет політичного аналізу.....	60

свобод, закріплення в законодавстві положень, спрямованих на захист від узурпації, все одно існують ризики прояву симптомів узурпації влади, консолідації або захоплення. І не завжди в правовому полі можна виміряти або повністю гарантувати захист політичної системи, при існуванні механізмів на рівні міжнародного права та національних законодавств – сучасний стан є загостреним та розповсюдженим, більшість держав світу не є «повноцінними демократіями», а існуючі економічні і соціальні кризи можуть дати ускладнення до політичного рівня, що в свою чергу приведе до занепаду правового фундаменту функціонування держави.

Список використаних джерел:

1. Остапенко О. І. Про заборони та обмеження в адміністративному праві. *Вісник НУ «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки.* 2018. № 2. Вип. 5. С. 51-59.
2. Буроменська Н. Л. Міжнародно-правове регулювання принципу заборони зловживання правом: науково-теоретичний аспект. *Вісник Південно-регіонального центру Національної академії правових наук України.* 2019. № 19. С.171-179.
3. Колісник В. Конституційні засади демократичної трансформації публічної влади на пострадянському просторі та визначальні фактори впливу на цей процес. *Державне будівництво та місцеве самоврядування.* 2011. Вип. 22. С. 18–25

Валерій Чигідін,

аспірант кафедри політичних теорій

Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник – д .і. н., проф. Кормич Л. І.

Демократичне представництво у сучасному політичному процесі

Проблема забезпечення демократичного представництва є однією із визначальних для сучасного політичного процесу як на глобальному так і національному рівнях. Адже розвиток демократичного політичного процесу історично пов'язується саме із пошуком оптимальних форм політичного

представництва. В Україні демократичне представництво інтересів різних суспільних груп на рівні публічної влади має інституційний, правовий, організаційний та комунікативний виміри. Вони взаємопов'язані та забезпечують легітимне панування демократичного представництва, як специфічного політичного порядку у сучасному політичному процесі. Відзначимо: «...саме представницька демократія залишається найпоширенішою у світі моделлю участі громадян в управлінні державою. Тим більше важливим є дослідження репрезентативного народовладдя в Україні як посттоталітарній державі, яка перебуває наразі у вирі демократичних перетворень» (2, с. 245).

Одним із завдань демократичного політичного представництва є подолання відчуження. Визначаючи політичне відчуження, як відчуження народу від влади, Н. Амельченко зазначає: «У горизонті очевидностей сучасної політичної та політологічної думки політичне відчуження постає як відсторонення більшості свідомих громадян від реальних процесів формування влади та контролю над нею, яке вважається «природно» притаманним автократичним та тоталітарним режимам... сучасна представницька демократія не тільки не скасовує чинники політичного відчуження, але й містить такий чинник у самій своїй суті, а саме – у самому процесі представництва. У цьому контексті політичне відчуження постає як панування над індивідами та соціальними групами тих установ та персоналій – партій, парламентів, апаратів та лідерів, які «за визначенням» повинні відображати інтереси своїх громадян або членів, а не панувати над ними» (1, с. 12).

Будь-яке політичне делегування іманентно містить у собі відчуження, адже воно має елементи узурпації влади над «обранцями» з боку «обраних». Повноцінне представництво має враховувати різноманітні соціальні, етнонаціональні, економічні та політичні поділи, які наявні у сучасних суспільствах. Це означає, що представництво має бути забезпечено у багатьох вимірах: від класового (клас багатих, середній клас, бідні тощо) до національного (представництво інтересів української політичної нації на усіх рівнях з урахуванням соціокультурних потреб етнонаціональних меншин), від

груп інтересів (лобістські групи з вузьким економічним інтересом) до партій та ідеологій. Водночас, це не тільки не «знімає» проблему відчуження, а навпаки – загострює її. Представники намагаються «приватизувати» інтереси певної групи, від імені якої вони діють та сховати за її інтересами (від вузькогрупового до національного інтересу) власні приватні потреби.

Як обґрунтовано зазначає Н. Амельченко щодо лідерів певних українських політичних партій, «Така «приватизація» представництва трудящих та партії певними особами часто ґрунтується на формуванні (свідомому чи несвідомому) страху, що з переобранням тих осіб, що юридично оформлювали партію та представляли численних її adeptів, сама партія щезне, а комуністи або соціалісти залишаться без представництва. Керівники починають свідомо позиціонувати себе фундаторами партії: вони або створили партію, або «відродили» її, не згадуючи навіть про своїх adeptів, які доручали їм цю справу. Це ще один приклад політичного фетишизму. Але така фетишизація досить небезпечна, бо розвінчання керівництва враз призводить до недовіри до партії та її програми: це той бумеранг політичного фетишизму мас, який настає й апарат, що залишається без представництва хоча б у формі підтримки виборців» (1, с.15). Ще одним викликом для демократичного партійного представництва у сучасному політичному процесі є зменшення ролі ідеологічних ідентичностей, ідеології у цілому у політичному позиціонування партій. Швидше слід говорити про медійне конструювання іміджу лідера (лідерів) політичної партії за допомогою комунікативних технологій. Аргументованою є позиція щодо «розмитості ідеологічних орієнтацій» сучасних партій (5).

Д. Норт, на новому етапі розвитку нормативного підходу, наголошує на важливості як організацій так і інститутів (норм та правил) у забезпеченні демократичного політичного представництва. Порядок відкритого доступу – це рецепт Д. Норта. Він зазначає: «Сучасні суспільства відкритого доступу часто обмежують насильство за допомогою інститутів. Останні встановлюють правила, які віддохочують від насильства тим, що знижують користь від

насильницької поведінки. <...> Для того щоб офіційні правила (інститути) стримували насильство, а особливо насильство між індивідами, які особисто не знають одне одного, потрібна організація, у межах якої група чиновників за допомогою безособового примусу гарантувала б дотримання правил. Інакше кажучи, офіційні інститути можуть контролювати насильство лише за умови існування організації, здатної в безособовий спосіб примушувати до правопорядку» (3, с. 36).

Щодо комунікативного виміру демократичного політичного представництва, то в умовах інформаційного суспільства неможливо уявити повноцінне політичне представництво без доступу різних соціальних груп, спільнот та класів до інтернет-комунікацій, соціальних мереж та масмедіа. Політичне представництво поступово переміщується у простір політичних комунікацій, а бути представленим у масмедіа сьогодні означає мати вплив на публічний порядок денний та публічну владу. Відзначимо суттєві трансформації політичного процесу у зв'язку з розвитком комунікацій. Погодимось: «Розвиток комунікативних процесів та пов'язані з цим трансформації стосуються не тільки характеристик дійових осіб (в деяких країнах зміни правлячих груп так і не відбулось), а і специфіки самої сучасної взаємодії: фактично нині спостерігається цілковита зміна характерних ознак реальності порівняно з тими її ознаками, що були об'єктом дослідження попередньої філософської та політичної думки... становлення глобального комунікативного простору, що трансформує політичну реальність, змінює роль мас-медіа, які, окрім традиційних функцій, тепер віртуалізують політичний простір, створюють «гіперреальність» і, як наслідок, уможливають перетворення політики у медіа-процес. Усе назване вище кидає нові виклики демократії як у глобальному контексті, так і процесам демократизації політичної інтеракції у нашій країні» (4, с. 3).

Отже, демократичне політичне представництво потребує як розвитку та удосконалення інститутів політичного представництва (парламентаризму,

політичних партій та виборчої системи) так і формування демократичної політичної культури.

Список використаних джерел

1. Амельченко Н. А. Політичне відчуження в умовах представницької демократії. *Наукові записки НаУКМА. Політичні науки*. 2015. Т. 173. С. 12-16. URL : <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/445b48f8-b317-4671-86bf-a3d92f668888/content>
2. Богів Я. С. Представницька демократія як форма реалізації народного суверенітету. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія : *Юридичні науки*. 2019. Вип. 21. С. 244-253. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2019_21_37.
3. Норт Д., Волліс Дж., Вайнгест Б. Насильство та суспільні порядки. Основні чинники, які вплинули на хід історії / пер. з англ. Т. Цимбал. Київ : Наш формат, 2017. 352 с.
4. Яковлев Д. В. Політична інтеракція у сучасній Україні: особливості та складові : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 23.00.02. Одеса, 2009. 30 с.
5. Kroytor A. V., Yakovlev D. V. Post-election situation in Ukraine: changing faces or ideological transformations? *Contemporary issues of the world community and the role of social sciences in ensuring its development : collective monograph* / A. V. Kroytor, D. V. Yakovlev, S. V. Kutsepal, O. M. Yeremenko, etc. Lviv-Toruń : Liha-Pres, 2020. P. 1-29.